

достатньо для того, щоб добре навчити студента. Досягти успіхів у навчанні і вихованні можливо лише за наявності контакту між викладачем і студентом, за наявності між ними атмосфери довіри, взаємоповаги і взаєморозуміння. Очевидно, що при роботі з іноземними студентами розв'язання цих завдань потребує від викладача певних додаткових зусиль. До того ж, наявність мовного бар'єру затримує процес засвоєння курсу вищої математики в необхідному обсязі та у встановленому темпі.

Для подолання деяких із розглянутих проблем автором видані розширені конспекти лекцій з вищої математики для іноземних студентів КНУТД за програмою I-го та II-го семестрів зі значною кількістю практичних завдань і докладними вказівками до їх розв'язання, завдяки чому на лекціях з'явилася можливість обговорювати поточний матеріал, пояснювати розв'язання конкретних прикладів, відповідати на запитання студентів. На практичних заняттях завдяки невеликій кількості студентів у групі, легше побачити проблеми, що виникають перед конкретними студентами, і за участю найкращих студентів групи допомогти їм в оволодінні предметом.

Надійшла 30.06.2010

УДК 371.3:802/809

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

О.В. ХОМЕНКО

Київський національний університет технологій та дизайну

Статтю присвячено проблемі забезпечення якості іншомовної освіти у немовних вищих навчальних закладах освіти. Автором була здійснена спроба конкретизувати поняття «якість іншомовної освіти» та визначити механізми її забезпечення. З цією метою був проведений аналіз інтерпретацій поняття «якість» та була розглянута сутність сучасної парадигми іншомовної освіти в Україні

За останні роки в педагогічній та методичній літературі досить багато уваги приділяється якості освіти, зокрема процесу забезпечення якості (ЗЯ) вищої освіти, що пов'язано як із необхідністю відповідати соціальному замовленню суспільства - задовольняти потреби держави і суспільства в кваліфікованих фахівцях, так і з потребою підвищення її конкурентоспроможності в контексті інтеграції до спільного європейського освітнього простору. Саме участь України у Болонському процесі зумовлює приєднання до загальноприйнятої системи цінностей, сподівань та практики щодо якості освіти та її забезпечення на локальному просторі вищої освіти. Розробка вищими навчальними закладами України стратегії та релевантних до неї процедур, спрямованих на безперервне забезпечення якості та стандартів освіти, а також вдале застосування загальноєвропейських механізмів із забезпечення якості, які представлені у вигляді Європейських стандартів і рекомендацій щодо внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості у вищих навчальних закладах (ВНЗ), дозволить досягти бажаної конкурентоспроможності [1].

Безумовно, питання стандартизації якості освіти неминуче торкнеться і іншомовної освіти. У Європейському освітньому просторі спілкування іноземними мовами (ІМ) відіграє провідну роль.

Болонський процес відкриває для наших студентів широкі можливості продовжити своє навчання та працевлаштуватися у країнах Євросоюзу. Проте, „ключем до дверей” європейських навчальних закладів чи роботодавців є не лише диплом європейського зразку, але й певний *загальноєвропейський стандартизований рівень володіння іноземною мовою (РВМ)*. Відповідність реального РВМ українського студента-випускника стандартизованому європейському рівню і буде, в певній мірі, свідчити про якість іншомовного навчання. Звісно, що стандартизований РВМ у повній мірі не відображає зміст поняття якості іншомовної освіти. Відповідно, виникає потреба у холистичному уявленні механізмів забезпечення якості іншомовної освіти.

Об'єкти та методи дослідження

Проблемі забезпечення якості освіти присвячена низка як вітчизняних, так і зарубіжних досліджень. Вихідні положення, контекст, цілі, стратегічні принципи та напрями забезпечення якості вищої освіти задекларовані у ключових публікаціях Асоціації Європейських Університетів, Європейської асоціації забезпечення якості у вищій освіті. Стратегічні державницькі засади забезпечення якості вітчизняної вищої освіти декларувалися галузевими міністрами (В.Кремень, С.Ніколаєнко, І.Вакарчук). Проблемі управління якістю освіти присвячено роботи Н.Бойченка, С.Ніколаєнка, С.Сисоєвої, В.Чепорова та ін. Проблема управління засвоєнням знань у процесі навчально-пізнавальної діяльності розглядається у ряді досліджень психологів: П.Гальперіна, І.Зимньої, Н.Тализіної, М.Леонтьєва, дидактів-методистів Г.Атанова, В.Безпалька, А.Вербицького, А.Границької, Є.Пассова, П.Третьякова, О.Смирнова та ін. Проблему підвищення ефективності та якості вивчення іноземних мов в Україні досліджували Л.Грицюк, А.Деркач, Р.Мартінова, Н.Саєнко. В ряді досліджень вказується, що забезпечення якості освіти тісно пов'язано з проблемою її стандартизації (В.Безпалько, В.Сафонова). Аналіз змістовної сторони якості освіти був зроблений В.В.Краєвським, І.Я. Лернером, М.М. Скаткіним.

Проте, проблема визначення змістовної сторони якості іншомовної освіти, а саме механізмів її забезпечення у вищій школі України, ще й досі повністю не вирішена. Зокрема, неврахована сучасна парадигма іншомовної освіти, яка, на наш погляд, суттєво впливає на змістовну сторону якості іншомовної освіти, оскільки в ній відображені сучасні вимоги як до процесу викладання, та і до процесу вивчення ІМ.

Постановка завдання

Тому, *мета* даної статті полягає у спробі конкретизувати поняття якості іншомовної освіти в вищих закладах освіти (немовних) та визначити механізми (шляхи) забезпечення якості, беручи до уваги узагальнені результати вищевказаних досліджень. Для досягнення мети ми спробуємо окреслити характеристики якості іншомовної освіти, проаналізувавши основні інтерпретації поняття «якість» та розглянувши сутність сучасної парадигми іншомовної освіти.

Результати та їх обговорення

Безперечно, процес ЗЯ є могутнім засобом покращення ефективності освіти. На думку багатьох експертів основна ідея ЗЯ полягає у тому, що головні зацікавлені учасники освітнього процесу повинні відповідати за покращення освітньої діяльності, гарантуючи ефективність процесу освіти, що має позитивно відобразитися на результаті освітньої діяльності [1,36].

Відповідно, процес ЗЯ повинен розглядатися як природній результат професійного ставлення до

якості та стандартів. Отже, точкою відліку для процесу ЗЯ є визначення змісту поняття «якість», та виділення його найбільш значущих характеристик для освітнього процесу.

За останній час значимість поняття «якості» як філософської категорії значно зросла, роблячи його невід'ємною частиною в практично всіх сферах життя сучасного суспільства. *Якість* стала складовою результату діяльності підприємств та організацій. Якість – це показник високої ефективності праці в суспільстві, джерело національного багатства і, що важливо, фактор виходу з соціальних та економічних криз.

Як філософська категорія, якість виражає сукупність ознак, особливостей та властивостей, які відрізняють один предмет або явище від інших і надають йому визначеність. Якість предмета або явища, як правило, не зводиться до окремих його властивостей. Вона пов'язана із предметом чи явищем як цілісним утворенням та охоплює його повністю[2]. Тобто якість предмета чи явища виявляється у сукупності його властивостей, що функціонують як єдине ціле. Якість охоплює весь предмет чи явище та є його невід'ємною частиною. Екстраполюючи цей висновок на освіту, можна констатувати, що якість є невід'ємною частиною освіти, а це означає, що освіта апіорі повинна бути якісною. Тому, щоб покращити якість освіти, слід удосконалювати безпосередньо саму освіту. Процес удосконалення освіти є історичним, тому результатом такого удосконалення є покращення рівня знань тих, хто навчається. Відповідно, в педагогічній літературі робиться висновок, що в основі якості освіти лежить якість кінцевого результату освіти – знань, навичок, вмінь [3]. Очевидно, що в контексті сучасної парадигми освіти її кінцевий результат не обмежується лише досягненням навчальної мети (знання, навички, вміння), про що буде зазначено далі. Проте суттєвим для нас є висновок про взаємозалежність результату освітньої діяльності та якості освіти.

Поряд з філософським визначенням якості існує й таке, що використовується для об'єктів та процесів, що реалізуються у виробництві. Відповідно до цього визначення, якість продукції це сукупність її істотних властивостей, значимих для споживача; іншими словами, це корисність, цінність продукції, її придатність або пристосованість до задоволення певних потреб [4].

У даному трактуванні властивості предмета розглядаються з позиції споживача, а не виробника. Відповідно, в освітньому контексті слід враховувати кінцевих «користувачів» результатів освітньої діяльності – потенційних роботодавців, суспільства та держави тощо. Проте така інтерпретація не відображає ролі викладача як ключової фігури у забезпеченні якості знань.

Заслуговує на увагу перелік визначень якості, задекларований у звіті Асоціації Європейських Університетів (EUA). EUA обмежуються лише самим поняттям якості, не вдаючись до його конкретизації. У такий спосіб вищим навчальним закладам надається можливість наповнити його суб'єктивним змістом відповідно до своєї місії. Пропонується наступний перелік визначень:

- якість як відповідність цілі.
- якість як задоволення клієнта (споживача).
- якість як висока майстерність
- якість як показник немарно витрачених грошей.
- якість як трансформація (процес зміни споживача)
- якість як удосконалення (процес зміни закладу)
- якість як контроль (каральний /винагороджуючий процес забезпечення якості) [5].

У даному випадку, подібна багатовекторність властивостей якості, запропонованих безпосередньо для освітнього контексту, на наш погляд, враховує як філософське, так і «промислове» визначення якості, що дозволяє говорити про необхідність створення стандартів внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти для ВНЗ.

З аналізу трьох інтерпретацій «якості», у контексті іншомовного навчання, нас цікавлять наступні його властивості:

- всі характеристики якості освіти є його невід'ємною частиною;
- в основі якості освіти лежить якість кінцевого результату (іншомовного) освітнього процесу;
- якісна освіта повинна враховувати інтереси зовнішніх зацікавлених осіб;

Визначаючи характеристики якості іншомовної освіти, неможливо не враховувати й її сучасну парадигму. Коротко представимо ключові постулати парадигми й завдання, що впливають із них, і які стоять перед українською вищою освітою.

1. Сьогодні з'явилося нове соціальне замовлення суспільства, яке полягає у вихованні висококваліфікованих фахівців для будь-якої галузі життєдіяльності сучасного суспільства. Кваліфікація фахівця повинна розглядатися як синтез його власної, професійної та іншомовної культури, оскільки тільки така комбінація надає право говорити про *особистість*, здатну ефективно взаємодіяти на різних рівнях із представниками міжнародного співтовариства від імені держави. Передумовами даного твердження є наступні фактори. В економічному контексті - потреба економічного розвитку країни, а саме застосування прогресивних закордонних технологій; збільшення зовнішньоекономічних зв'язків підприємств і організацій, створення спільних підприємств. В соціальному контексті такими чинниками є інформатизація суспільства; інтеграція української системи вищої освіти до європейського освітнього простору. В політичному контексті головними факторами є відкритість кордонів, широкі можливості залучення до загальнолюдських цінностей світової культури.

У свою чергу, сучасне соціальне замовлення суспільства вимагає переоцінки нашого ставлення до навчання іноземних мов. Слідом за Ю.І.Пасовим ми вважаємо, що на новітньому щаблі розвитку суспільства слід розмежовувати поняття навчання іноземних мов та іншомовна освіта [6]. І не лише тому, що перше є частиною другого. «Метою навчання є формування утилітарних навичок та вмінь в конкретних прагматичних цілях» [6,34], відповідно зміст навчання є аналогічним – формування даних навичок та вмінь. Поняття ж освіти, зокрема іншомовної, інтерпретується як «становлення людини шляхом її входження в культуру; завдяки її присвоєнню людина стає суб'єктом культури» [6,35]. Іноземна мова, в цьому контексті, є унікальною за своєю освітньою суттю, якщо ставитися до неї як до освітньої дисципліни. Саме іншомовна освіта наділена потенціалом, здатним зробити додатковий внесок у розвиток людини як індивідуальності та суб'єкта культури вивчуваної мови.

У свою чергу, статус іноземної мови як освітньої дисципліни розширює процесуальні аспекти освіти, наповнюючи їх відповідним до дисципліни компонентним складом. Так, змістом пізнавального аспекту іншомовної освіти є культурологічний компонент, елементами якого є факти культури країн вивчуваної мови, включаючи власне мову як невід'ємний компонент культури, у її діалозі рідною культурою. Змістом розвиваючого аспекту є психологічний компонент, який проявляється у здатності студента здійснювати мовленнєву діяльність, іншомовне спілкування, навчальну діяльність та

самостійну навчальну роботу. Виховний аспект характеризується педагогічним компонентом, а навчальний – формуванням іншомовних мовленнєвих вмінь говорити, читати, аудіювати, писати.

Таким чином, сучасна парадигма іншомовної освіти, детермінована соціальним замовленням суспільства, передбачає широке трактування компонентного складу її (освіти) змістової частини, яка спрямована на розвиток індивідуальності студента як суб'єкта загальної культури, у тому числі культури країн вивчуваної мови.

2. Оскільки в центрі уваги сучасної іншомовної освіти перебуває конкретна особистість, то й саме іншомовне навчання повинно здійснюватися в рамках особистісно-орієнтованого підходу з використанням комунікативних методів і сучасних інноваційних технологій навчання ІМ, наприклад, проектної методики і мовного портфелю, інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і моніторингу якості освіти. Однозначно, все це що висуває вимоги до професійної компетентності викладачів.

3. Рівноцінне партнерство в рамках Болонського процесу передбачає необхідність приведення рівня володіння іноземними мовами майбутніх європейських фахівців до загального стандарту, задекларованому в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти [7]. Введення загальноєвропейських рівнів володіння іноземною мовою у вітчизняну практику іншомовного навчання повинно підняти якість вивчення й викладання мов, формуючи в майбутніх фахівців іншомовну комунікативну компетенцію стандартизованого рівня, що визнається в широкому європейському форматі.

Рівневе навчання, на наш погляд, має ряд привабливих рис: чітке визначення кінцевих цілей для кожного рівня володіння іноземною мовою й реальне забезпечення наступності навчання;

- можливість підтвердити рівень володіння іноземною мовою міжнародним сертифікатом

4. Нарешті, невід'ємною реалією сучасної парадигми іншомовної освіти є залучення інноваційних технологій у процес навчання/вивчення іноземної мови, оскільки сучасні засоби зв'язку, доступ до інформаційних ресурсів мережі є реальністю, з якою доводиться рахуватися.

Висновки

Таким чином, проаналізувавши основні інтерпретації категорії «якість» і, розглянувши сутність сучасної парадигми іншомовної освіти, спробуємо окреслити характеристики якості *сукупність* яких зробить процес іншомовної освіти якісним.

Механізми забезпечення якості іншомовної освіти:

- 1) мета навчання відображає всі фактори й вимоги, які її детермінують, і враховує потреби зовнішньої «зацікавленої» сторони, користувача результатів іншомовної освіти майбутнього фахівця - потенційного роботодавця;
- 2) мета навчання досягається за допомогою адекватного змісту навчання, а сам зміст спрямований на розвиток індивідуальності студента як суб'єкта загальної культури, у тому числі культури країн вивчуваної мови;
- 3) процес навчання здійснюється кваліфікованими викладачами з високою професійною (лінгвістичною, педагогічною, методичною) підготовкою;
- 4) в основу навчання покладені ефективні й актуальні науково-методичні системи, інтегровані в особистісно-орієнтований підхід до навчання ІМ;

- 5) РВМ випускника відповідає відповідному стандартизованому загальноєвропейському рівню (в Україні це В2 для бакалаврів, С1 для магістрів);
- 6) процес навчання ІМ має бути організований за рівневою моделлю, у якій студенти розглядаються як суб'єкти діяльності, які вирішують завдання в певних умовах, у певній ситуації, у певній сфері діяльності [6];
- 7) у процес навчання ІМ залучаються інноваційні інформаційні технології, зокрема посилення навчального процесу ІКТ;
- 8) створена розгорнута система оцінювання результатів навчання, із чіткими й прозорими критеріями й методами самооцінки, спрямованим на оцінювання досягнень студентів в оволодінні ІМ відповідно до мети навчання й загальноєвропейського РВМ;
- 9) обов'язковою умовою контролюючої стадії навчального процесу є повноцінно функціонуючий зворотний зв'язок (feedback) зі студентами;

Дані механізми забезпечення якості іншомовної освіти представлені в узагальненому вигляді й потребують більш детальної конкретизації, з огляду на специфіку вищого навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. César BÎRZEA, Michela CECCHINI, Cameron HARRISON, Janez KREK, Vedrana SPAJIĆ-VRKAŠ Tool for Quality Assurance of Education for Democratic Citizenship in Schools. - UNESCO, Council of Europe, CEPS 2005
2. ru.wikipedia.org/wiki/Качество
3. Качество знаний учащихся и пути его совершенствования / Под ред. М.Н.Скаткина и В.В.Краевского. М., 1978.
4. ru.wikipedia.org/wiki/Качество_продукции
5. Quality culture in European universities: a bottom-up approach/ Report on the three rounds of the quality culture project 2002-2006. – European University Association, 2006
6. Пассов Е.И. Коммуникативное иноязычное образование: готовим к диалогу культур.- Мн.:Лексис, 2003.-184с.
7. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. Переклад з англ. – К.: Ленвіт, 2003 – 273с.

Надійшла 14.07.2010

УДК 7.012:001.891

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ СТУДЕНТАМИ МИСТЕЦЬКОГО НАПРЯМУ КУРСІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ДИЗАЙНУ

Н.В. ЧУПРИНА

Київський національний університет технологій та дизайну

Проблемні завдання наукової підготовки дизайнерів не можуть бути досягнуті та вирішені у повному обсязі без участі фахівців з дизайну, які мають практичний досвід науково обґрунтованої проектної діяльності. Складність та масштабність завдань, з якими стикаються сучасні дизайнери, вимагають удосконалення їх підготовки в навчальних закладах. Дизайн-освіта повинна мати науково обґрунтовані теоретичні основи

Науково-проектний розвиток вимагає рішення завдань вищих рівнів в короткі терміни. Саме цій меті служить методика наукової творчості, і методологія сучасних наукових досліджень в цілому,